

AMICUS CURIAE

KOHTU SÕBER

1 (VEEBRUAR) 2006

2006. AASTA KOHTUHALDUSTALITUSES

2006. aasta esimene „Amicus Curiae“ number on sobiv koht kohtuhaldustalituse selle aasta tegevuste tutvustamiseks. Kõike, mis kavas, ei jõua siinkohal ära mainida ja võib-olla on isegi hea, kui kõike kohe välja ei luba. Kuid kindlasti tahaks ära mainida järgmised tegevused:

1. Kohtute infosüsteem

1. jaanuaril 2006.a rakendus infosüsteemi esimene versioon. Seni oleme veel sunnitud tegelema rakendusküsimustega ja vigade parandamisega, kuid hiljemalt märtsis soovime hakata ka uute iteratsioonidega tõsisemalt tegelema. Kuna 2006. aasta detailne projektiplaan pole hetkel veel paigas, siis ei saa midagi väga konkreetset lubada, kuid lisaks iteratsioonidele, mis esimesest versioonist viimasel hetkel välja jäid, on kavas valmis teha liidestus Riigikohtuga, luua KISis eeltäidetavaid dokumentivorme ning pakkuda kohtunikele välja täiesti uuel tasemel võimalusi statistiliste ülevaadete saamiseks infosüsteemi

vahendusel reaalajas.

2. Kohtunike spetsialiseerumine

Kohtute tööpiirkondade reform on rakendunud ning seeläbi on loodud laiemad võimalused kohtunikele spetsialiseerumiseks. Kohtuhaldustalituse eesmärgiks on spetsialiseerumist kindlasti soodustada. Kavatseme analüüsida kehtestatud tööjaotusplaane ning koostöös kohtute esimeeste ja kohtunikega pakkuda välja täiendavaid võimalusi kohtunike spetsialiseerumiseks. Omalt poolt saame spetsialiseerumist soodustada eelkõige koolituste läbi ja tihedama koostöö läbi kohtute peamiste partneritega – nt kriminaalasjades prokuratuuri ja kriminaalhooldusega, kes on spetsialiseerumise küsimustes kohati kohtutest ette jõudnud.

3. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (sh maksekäsu kiirmenetluse) rakendamine

Oleme seni koostanud

maksekäsu kiirmenetluse avalduste ja vastuväidete esitamiseks dokumendivormid. Samuti on olemas esialgne versioon maksekäsu kiirmenetluse avalduste lahendamise juhendist kohtuametnikele ning kõik maksekäsuasjadega tegelevad ametnikud saavad omavahel operatiivselt suhelda loodud listi vahendusel. Seda ei saa veel pidada täiesti piisavaks. Juhend vajab täiendamist, loomisel on veel täiendavad dokumendivormid kohtusiseseks kasutamiseks maksekäsumenetluses ning kindlasti pole selgunud veel kõik uue menetlusseadustiku rakendamisega kaasnevad probleemid. Poolaasta möödudes kavatseme analüüsida nii maksekäsu kiirmenetluse senist rakendamist kui ka näiteks TSMS kättetoimetamise peatüki rakendamist, et vajadusel pakkuda välja muudatusi menetlusseadustesse või tööpraktikatesse.

4. Kohtuametnike koolitus ja töökorraldusel ühtlustamine

Püüame edaspidi pakku-

SELLES NUMBRIS:

KHT TEGEMISED AASTL 2006	1
KOKKUVÕTE KIS RAKENDAMISEST	3
KIS KASUTAJATUGI	4
KOKKUVÕTE KIS KOOLITUSTEST	6
EDASINE KIS KOOLITUS	9
KOHTUNIK JA ÕIGUSKANTSILER	10
HOSPITATSIOON SAKSAMAAL	13
2005. A STATISTIKA	14
KHT UIUED TÖÖTAJAD	20

SOOVIME
SOODUSTADA
KOHTUNIKE
SPETSIALI-
SEERUMIST

2006. AASTA
JOOKSUL ON
KAVAS TELLIDA
UUS JA
TERVIKLIK
HALDUSKOHTU-
MENETLUSE
SEADUSTIKU
EELNÕU

da kohtuametnikele rohkem koolitust ja teha seda läbimõeldumalt. Iga ametnikugrupi jaoks peaks paika saama nn koolituspakett, kuhu kuuluvad selle ametikoha tööde tegemiseks vajalikud koolitused. Oleme selleks juba eeltööd teinud ja erinevate ametnike koolitussoove kaardistanud. Edaspidi peaks koolitused muutuma pikema aja peale planeeritavateks ja nende korraldamine muutuma süsteemsemaks. Soovime suurendada just konkreetsete ametioskuste ja töökorralduse lihvimisele suunatud koolituste mahtu. Selle jaoks oleme koostamas ühtseid töökirjeldusi erinevate kohtuametnike gruppide jaoks. Kui kirjeldused kohtutega

koostöös teatud taseme saavutavad, siis saame nende baasil hakata ka ametnikke koolitama.

Kindlasti jätkub 2006. aastal kohtute infosüsteemi uute rakenduste koolitamine ja KIS koolitamine täiesti uutele kohtuametnikele. Soovime suurendada nende ametnike arvu, kes on KISiga süvitsi kursis, et igas kohtumajas oleks vähemalt üks ja suurtes kohtumajades veel rohkem KIS asjatundjaid.

5. Halduskohtumenetluse seadustik

Veebruaris peaks valitsuse heakskiidu saama halduskohtumenetluse seadustiku muutmise seadu-

se eelnõu, mis kohendab seadustikku uuele tsiviilkohtumenetluse seadustikule vastavaks ning lisaks sellele omab loodetavasti ka teatud menetlust kiirendavat mõju. Näiteks suurendame kirjajaliku menetluse kasutamise võimalusi, laiendame kaebuse tagastamise aluseid ning loome võimalused määruskaebuste läbivaatamiseks üheliikmelise kohtukoosseisuga. Kahjuks ei ole ka pärast nimetatud eelnõu vastuvõtmist kõik halduskohtumenetluse normid ühes seadustikus koos ning seetõttu on kavas tellida 2006. aasta jooksul uus ja terviklik halduskohtumenetluse seadustiku eelnõu ning viia see vormi, mis võimaldaks selle esita-

Kohtuhaldustlitus— taga: Külli Luha, Jaana Sahl, Timo ligi., Taivo Kitsing, Kadi Kanarbik, Karl Laas, Kristel Laurson; ees: Signe Haug, Heidi Rajamäe, Kairit Kirsipuu, Margit Lauri

mist Riigikogule kohe pärast 2007.a parlamendivalimisi.

6. Kohtute pressinõunike töökorraldus

Esimese ja teise astme kohtutes töötab käesoleval hetkel kolm pressinõunikku, kelle ülesanded on kohtuti suhteliselt erinevad. Pressinõunike töökorraldus on paika loksunud nii nagu see parasjagu kohtu jaoks sobilik on tundunud. See ei peagi tingimata taunitav asi olema, kuid et nii pressinõunikud, Justiitsministeeriumi avalike suhete talitus kui ka kohtuhaldustalitus moodustaks avalikkusega suhtlemisel õlitatult töötava meeskonna, kavatseme pressinõunikega nende

rollid läbi rääkida ja täpsustada kolme erineva osapoole ülesandeid. Nii suudame kohtu tööd avalikkusele paremini tutvustada ja kohtuvõimu mainet tõsta. 2006. aasta märtsis korraldab Riigikohus kohtunikele ja ajakirjandusele suunatud konverentsi teemal kohtuvõim ja ajakirjandus. Soovime sel üritusel ajakirjanikele jagada infomaterjale selle kohta, kelle poole kohtutes ja ministeeriumis tasub teatud küsimustega pöörduda; seega peaks selleks hetkeks rollijaotus paigas olema.

7. Amicus Curiae

Last but not least on sel aastal kavas välja anda

kolm Amicus Curiae numbrit – esimene talvel kohtunike täiskogu ajaks, teine hiliskevadel enne suvepuhkusi ja kolmas hilissügisel novembris. Lehe eesmärgiks ikka kohtuhaldustalituse tegemiste tutvustamine, aga mitte ainult! Oleme tasapisi suurendamas oma korrespondentide arvu (tõestus sellest on kasvõi seekordne number) ja ootame muuhulgas kaastöid kõigilt kohtunikelt ja kohtuametnikelt. Kui leiate, et Teie kohtus on midagi või kedagi, mis vääriks tutvustamist, siis andke meile teada!

Teie kõigi

kohtuhaldustalitus

KOKKUVÕTE KISI RAKENDAMISEST

2. jaanuar 2006 on juba pea pooleteise kuu tagune kuupäev; just nii kaua on olnud kasutusel uus kohtuinfosüsteem.

Täna võib tagasivaatena öelda, et infosüsteemi rakendamine on sujunud üldiselt ilma märkimisväärsete tõrgeteta. Väiksemaid probleeme (näiteks automaatse jagamisega) on siiski ilmnunud, kuid enamus nendest on suudetud väiksema või pikema ajaga lahendada ja hetkel on kasutatava KIS ver-

siooni number juba 1.4.

Paranenud on ka KIS töökiirus. Arendusmeeskond jätkab oma tööd KISI täiendamisel.

Praegusel hetkel tahaks aga kasutajate tähelepanu juhtida KISI esilehel ülevale olevatele materjalidele.

Nimelt on KISI esilehelt alati kättesaadav teadaolevate vigade nimekiri ja vigade vältimise teede kirjeldus.

Lisaks sellele on esilehel ülevale ka KISI kasutusju-

hend, mida pidevalt täiendatakse. **Palume kõikidel kasutajatel probleemide esinemisel nimetatud dokumentidega tutvuda!**

Täiendavalt võiks esile tuua veidi statistikat kõikidest IT-abile ja KIS kasutajatoole laekunud ja KISiga seotud juhtumitest.

Allolevast tabelist, kus on esitatud andmed alates käesoleva aasta algusest kuni 07. 02. 2006. a nähtub, et KISiga seoses on

Karl Laas

kasutajatel olnud probleeme 687-l korral (jaanuaris 620). See number on arvestades uue infosüsteemi rakendamist tegelikult väga väike, võrreldes näiteks kriminaalmenetluse registri rakendamisega eelmise aasta juulis ja augustis (puhkuste aeg!), mil kasutajate algatatud

juhtumite arv oli vastavalt 723 ja 661.

Täiendavalt võib veel märkida, et KISiga seotud telefonikõnesid on IT-abile ja KIS kasutajatoele olnud kokku 455, millest 377 on olnud otse KIS kasutajatoele numbril **6 671 925**. KIS kasutajatugi on suutnud sel-

lest hulgast vastata kohe 310-le kõnele. Ka need arvud ütlevad, et kokkuvõttes ei ole meil läinud kõige halvemini.

Karl Laas

Kohtuhaldustalituse
analüütik

valdkond	Algatatud (01.01-07.02)	Lahendama- ta seisuga 7.02.2006	Lahendatud ja kontrollitud seisuga 7.02.2006
Infosüsteemid - Kinnistus- raamat	2038	849	1189
Infosüsteemid - KIS	687	51	636
Infosüsteemid - KRMR	589	92	497
Infosüsteemid - TäitIS	227	8	219
Infosüsteemid - KHIS	184	3	181
Infosüsteemid - VangIS	172	3	169
Infosüsteemid - Persona	127	5	122
Infosüsteemid - Äriregister	110	2	108
Kõik muud pöördumised KOKKU	7594	1163	6431

“KIS-KASUTAJATUGI KUULEB, TERE!”

“KASUTAJATUGI
KUULEB ÜHA
ROHKEM
TUNNUSTAVAID
SÖNU”

Kas on olnud kohtute eksisteerimise ajaloos midagi, mis saanuks kaela ühekorraga nõnda palju kiitust ja samal ajal ka sajatusi kui seda on 2. jaanuaril kasutajateni jõudnud kohtuinfosüsteem (KIS)? Kui ka on, siis võib KIS viimase kuu aja kõige enam kõneainet pakkunud teemade hulka pretendeerida ilmselt küll.

Olgu sellega kuidas on, aga kuna tänaseks kired veidi vaibunud, võib ehk heita põgusa pilgu ka programmi kasutajatoe

poolele.

Algatuseks tuleb öelda, et kasutajatugi kuuleb üha rohkem kõnealuse lapsukese kohta tunnustavaid sõnu, kuni niisuguste kõnedeni välja: „KIS on super! Suurimad tänud selle loojatele!“ Mida sellest järeldada? Küllap seda, et alles nüüd hakkavad kasutajad mõistma, missugust suurepärase infobaasi me üheskoos loome.

Kui juba tunnustamine kõne alla tuli, ei saa loomulikult jätta valgusta-

mata ka medali teist külge. Tõele au andes pole aga pahaseid kõnesid eriti palju olnudki – võib-olla ehk ühe käe sõrmede jagu ja seda ka viisaka nurina toonin. Tihtipeale lõppes pahandamine juba eos pärast seda, kui kasutajale oli tema enda viltulaskmist viidatud. Ilmselt võis esialgu probleeme tekitada ka asja uudsus ning see, et kõik ju sootuks teistmoodi, kui oli vanas programmis (KOLA-s).

Kasutajatoena olen sageli kuulnud niisugust väidet:

„KOLA võis terve päeva lahti olla, miks KIS-i sessioon nii ruttu aegub!?“ Nojah, *Wordi* dokumente võib ju samuti kogu päeva miinusmärgiga ekraani all ootel hoida ja mingit sessiooni pole tarvis värskendada. Olen omaette mõelnud, et kas niisuguse küsimuse tõstatajad sedasama ka näiteks Hansapanga käest küsivad? Enamik meist on ju ometi kogenud, et kui keset mõne arve tasumist *Hanzanetis* näiteks telefonikõnele vastame, tuleb pangatoimingute juurde tagasi pöördudes uuesti saja parooli ja kasutajanimega end programmi sisse möllida. Samal moel töötab ju enamik vähegi keerukamate programmide. Miks siis KIS-i puhul seda ei mõisteta, mis on teiste programmide puhul normaalne?

Erilisi üllatusi pole kasutajatugi kogenud. Küll aga panid esimestel nädalatel, mil hädalisi rohkem jagus ja telefoniliine tuli maksimaalselt vabana hoida, kukalt kratsima niisugused kõned: „KIS on aeglane. Mida ma pean tegema?“

Ühele kasutajale olin viiel järjestikusel päeval demonstreerinud ekraanipildi ülevõtmise teel sama protsessi - dokumendi registreerimist. Viiendal päeval ütles kasutaja enne seda kui jõudsin dokumendi ära kinnitada: „Lubage, ma proovin nüüd ise.“ Ta vajutas

kinnitamise nuppu ning sõnas siis rahulolevalt: „Ma olen juba päris tubli, eks?“ Kuuendal päeval helistas sama kasutaja uuesti ja küsis: „Kuulge, kuidas ma oma dokumendile numbri saan, koolitusel ju räägiti, et igal dokumendil on eraldi number?“

Teine kasutaja helistas ja vandus vigast KIS-i. Nimelt ei laskvat see tal otsust jõustada. Võtsin ekraanipildi üle ja selgitasin kasutajale hästi rahulikult ning naeratades, et jõustamistoimingu teostamiseks tuleb dokument kõigepealt ära kinnitada. Kasutaja aga vaidles pahaselt vastu, et ta olevat kinnitanud - kuidas oskab kasutajatugi seda öelda, kas tema kinnitas või mitte! Lasksin tal lõpetada ning selgitasin siis, et dokumendi kinnitamistoiming jätab oma jälje numbri näol...

A-kohtu kasutaja oli aga määruskaebust registreerides selle kogemata vale asjaga sidunud (sisestatud oli 2003. aasta asemel 2005), mille tulemusena registreerus kaebus B-kohtu menetluses. B-kohtus helistas murelikult ning kurtis, et neil enda otsus jõustatud ja avalikustatud ning nad ei taipa, kust see kaebus sinna äkki tekkis (rääkimata sellest, et ka II aste ei teadnud asjast midagi). Hakkasin uurima, helistasin A-kohtu kasutajale ning selgitasin talle probleemi olemust. Ma ei kontakteerunud mitte süüdistamise pärast, vaid kontrollimaks, ega

kaebus kusagile kogemata seisma jäänud ole (teoreetiliselt on ju võimalik, et inimene viib B-kohtu peale esitatava kaebuse A-kohtusse). A-kohtu kasutaja võttis aga minu sõbraliku jutu peale kohe ründava hoiaku: „No kuulge, mina pole küll seda kaebust registreerinud. Ilmselt tegi seda kas B-kohtus ise või siis KIS.“ Ütlesin talle tagasihoidlikult, et paraku salvestab programm kõik meie toimingud sündmustes ja tänu sellele ma tema jälile jõudsingi. Selle kasutaja puhul oli kõige kummalisem asjaolu, et ta jäi lõpu ni pahaseks. Ise oleksin mingil hetkel küll kas vabandanud või omaene se tobeda eksituse välja naernud. Tegemist oli ju tööpoolest halenaljaka looga, mis väärinuks pärast tõe jälile saamist kõhutäit naeru.

Mida aga arvata sellest, kui kasutaja helistas, palumaks abi määruse paljune misprobleemi lahendamisel. Nimelt olevat tema loonud ja registreerinud vaid ühe lahendi, nüüd vaatavat neid talle vastu aga koguni 3 tükki! Probleemi selgitades ilmnes, et kohtu üks virk ametnik oli iga toimingu jaoks sama määrust taasregistreerinud. Noh, üks jäi tegemise rõõmuks, järgmine jõustamiseks ja kolmas avalikustamiseks – ega küll küllale liiga tee!

Ega oska midagi kosta ka niisuguse kõne peale: „Kas asja lõpetav määrus

Maire Jürima

“KIS ON
AEGLANE. MIDA
MA PEAN
TEGEMA?”

tuleb kanda KIS-si määru-
se või otsusena?“

Naljatlvalt toonilt numb-
ritele üle minnes võib kok-
kuvõtvat öelda, et KIS
kasutajatoele on siiani he-
listatud 455-l korral. Liini-
de hõivatuse tõttu - heli-
staja on enne ooteaja lõppu
ühenduse katkestanud – ei
ole 67-l korral kasutajatoe-
ga ühendust saadud. See
number pole aga päris õi-
ge, sest paljudel juhtudel
on kasutajatugi inimesele
ise tagasi helistanud, mit-
mel korral on aga kasutaja
ise uuesti ühenduse saa-
nud.

Ei saa jätta mainimata ka
seda, kui palju rõõmu on
valmistanud heatujulised
ja positiivsed helistajad.
Kõige meeldivamad on
olnud Tartu Maakohtu,
Harju Maakohtu Tartu
mnt. kohtumaja ja Viru
Ringkonnakohtu kõned,
toremaid kontakte on olnud
aga ka muidugi teisigi.

Mida siis lõpetuseks öel-
da? Seda, et kokkuvõttes
teenib ju KIS ikka üht ees-
märki: seda, et kasutajate
tööd lihtsamaks ja läbi-
paistvamaks muuta. Eks
iga algus ole raske, aga
mõelgem sellele, missugu-

ne andmebaas meil paari
aasta pärast kasutada on!
Ja nii KIS-kasutajatoele
kui ka IT-abisse helista-
des võtkem aeg maha
ning ärgem unustagem
seda, et teisel pool telefo-
nitoru püüab teid abista-
da inimene, mitte aga
arvutiprogramm või au-
tomaatvastaja.

Maire Jürima

KIS-kasutajatugi

KIS MASSKOOLITUSE KOKKUVÕTE

Ajavahemikul 14. no-
vembrist kuni 22. det-
sembrini 2005 viisid kaks-
kümmed kaks KIS kooli-
tajat läbi kohtuametnike
masskoolituse.

Kokku korraldatud kuue-
kümne ühel koolitusel osa-
les ligi 500 kohtutöötajat
ning Riigikohtu ja Justiits-
ministeeriumi ametnikku.
Lisatud statistikas ei kajas-
tu umbes 50 inimese vas-
tusankedid, mis täideti

esimese nädala koolitus-
tel käsitsi.

Tänaseks võib öelda, et
masskoolitus õnnestus
üldiselt hästi ja kohtutöo-
tajad jäid rahule nii koo-
lituse kui ka KISi enese-
ga.

Koolituse korraldajate
poolt võime lugeda seega
masskoolitust õnnestu-
nuks. Koolituse järelkü-
sitlus räägib selles osas
selget keelt – 126 vasta-

nut (26%) jäi koolitusega
väga rahule, 323 vastanut
(68%) oli koolitusega ra-
hul ja vaid 16 vastanut
(3%) arvas, et koolitus
oleks võinud olla terviku-
na parem. Rahulolematuid
oli kokku 13, kes jagune-
sid vastavalt koolitusega
mitte-rahulejäänuteks – 9
vastanut (2%) ja apaatse-
teks, kes vastasid, et kogu
see asi ei huvita neid – 4
(1%).

KOOLITUS
ÕNNESTUS
HÄSTI

Koolitustel osalenud ametnikud	Kokku
Istungisekretär	157
Kantseleitöötaja	79
Kohtunik	133
Konsultant	79
Muu	32
Kokku	480

Tabel 1: KISi koolitustel osalenute arv

Rahulolu koolitusega	Istungi-sekretär	Kantselei-töötaja	Kohtunik	Konsultant	Muu	Kokku
Ei jäänud rahule	1	4	4			9
Kogu see asi ei huvita mind	1		3			4
Oleks võinud parem olla	4	3	7	2		16
Olen rahul	112	51	85	53	22	323
Olen väga rahul	38	20	34	24	10	126
Vastamata	1	1				2
Kokku	157	79	133	79	32	480

Tabel 2: rahulolu KISi koolitusega

Täpsema ülevaate koolitusega rahulolust annab ülaltoodud tabel:

Praktiliselt kõikidele masskoolitusel osalenutele oli koolitus esimeseks kokkupuuteks KISiga. Seega on ka mõistetav, et järelküsitluses leiti väga sageli, et KISile kui infosüsteemile ei ole enne selle igapäevast kasutuselevõttu võimalik hin-

nantugut anda. Koolitavate vastustes toodi veel sageli välja koolitusbaasis esinenud puudusi, mille suhtes avaldati üldiselt positiivset lootust, et need enne infosüsteemi kasutuselevõttu likvideeritakse. Sellest hoolimata võib infosüsteemi arendajate rõõmuks väita, et vähemalt ei olnud esmamulje kasutajatele

šokeeriv või hirmutav; vastupidi, ka KISi enesega jäädi üldiselt rahule. KISi pidas väga heaks 27 vastajat (6%), heaks 154 vastajat (32%) ja normaalseks 258 vastajat (53%). Vaid 36 koolitusel osalenut (8% kõigist koolitusel osalenutest) leidis, et KIS tervikuna on mõtte-

Rahulolu KISiga	Istungi-sekretär	Kantselei-töötaja	Kohtunik	Konsultant	Muu	KOKKU
Mõttetu	10	4	20	1	1	36
Normaalne	84	50	65	39	20	258
Olen rahul	54	22	37	31	10	154
Väga hea	8	2	10	6	1	27
Vastamata	1	1	1	2		5
KOKKU	157	79	133	79	32	480

Tabel 3: rahulolu KISiga

KISi vajalikkus	Istungi-sekretär	Kantselei-töötaja	Kohtunik	Konsultant	Muu	Kokku
Ammu oli vaja	8	8	14	11	7	48
Ei ole vaja	16	4	15	3		38
On vaja	126	63	94	62	25	370
See on täielik raha raiskamine	6	3	9	1		19
Vastamata	1	1	1	2		5
Kokku	157	79	133	79	32	480

Tabel 4: hinnang KISi vajalikkusele

KISi
VAJALIKKUSE
KÜSITLUS NÄITEB
VÄGA KÕRGEID
OOTUSI

Hoolimata sellest, et masskoolitus oli esimeseks kokkupuuteks KISiga, hindab enamus kohtuametnikest vajadust KISi kui kohtute tööd kergendava spetsiaalinfosüsteemi suhtes väga kõrgeks.

Nii vastas 48 koolitusel osalejat, et KISi oli kohtutele ammu vaja (10%) ja 370 vastajat leidis, et KISi on vaja (77%). Seega võib kokkuvõtvalt öelda, et rõhuva enamuse kohtutöötajate meelest (87%) on KIS vajalik või lausa hädavajalik.

38 vastanut (8%) leidis, et KISi, kui sellist ei ole vaja ning vaid 19 kohtutöötajat (4%) on arvamusel, et kogu see tegevus on üks raha raiskamine.

Sellise üldjoontes positiivse vastukaja taustal võib muidugi KISi esimese arendusetapi ja koolitustega rahule jääda, kuid teisalt näitab eriti just KISi vajalikkuse küsitlus väga kõrgeid ootusi, mis kohtutel uue infosüsteemi suhtes on.

See paneb KISi arendajatele kohustuse kujundada KIS tõepoolest selliseks, mis aitaks kohtutööd kiiremini ja mugavamalt teha ning täidaks kasutajate ootusi.

Koolituse järelküsitlese kaks viimast osa olid pühendatud ettepanekutele ja soovitudele programmi edasiarendamise osas.

Siin tuleb märkida, et suurimad mured seoses programmiga olid selle töökindlus ja töökiirus ning edasiarenduste jätkumine.

Mitmed kasutajad mainisid ka seda, et loodavad lähitulevikus saada veel täiendavat koolitust.

Programmi planeeritavate edasiarenduste seast oli kasutajate esmaseks nõudeks lisada KISi osa, mis võimaldaks automaatselt moodustada kohtudokumente – kirju ja kutseid.

Teiseks peeti oluliselt tööd lihtsustavaks ka võimalikke sidustusi teiste olemasolevate registrite-

ga, ennekõike kriminaalmenetlusregistriga. KISi edasiarendamisel arvestame esitatud soovidega.

Täiendavalt võib vaid märkida, et KISiga seotud telefonikõnesid on IT-abile ja KIS kasutajatoele olnud kokku 455, millest 377 on olnud otse KIS kasutajatoele numbril **6 671 925**.

KIS kasutajatugi on suutnud sellest hulgast vastata kohe 310-le kõnele.

Ülejäänud kõned on tulnud kas ajal, millal liinid on kinni või vastajad on pausil. Juhul kui KIS kasutajatugi ei saa vastata suundub kõnede ülevool IT-abisse.

Ka viimatimainitud arvud ütlevad, et kokkuvõttes ei ole meil läinud kõige halvemini.

Karl Laas

kohtuhaldustalituse
analüütik

EDASINE KISI KOOLITUSORGANISATSIOON

KIS masskoolitus on selleks korraks edukalt läbi ning ilmselt ei kordu selles ulatuses enam kunagi.

Küll aga esitab uue programmi rakendamine ja edasiarendamine uued väljakutsed koolitustegevusele ja Justiitsministriumile tööl selles vallas. Seda enam, et käesoleva aasta jooksul on oodata KISI ka uusi mahukaid osasid (dokumentide genereerimine, postiregistrid jne).

KISI eduka rakendamise üks tagatisi oli lisaks läbiviidud masskoolitusele ja professionaalide telefonitoele ka kohapealsete spetsialistide olemasolu.

Tõenäoliselt saidki kohtutöötajad, kes varem osalesid KISI koolitamisel ja testimisel, enda peale väga suure rakenduskoormuse kasutajate abipalvete ja küsimuste näol. Siinkohal suur tänu kõigile meie kohapealsetele spetsialistidele!

Täna võime aga kindlalt öelda, et kuigi on palju tehtud, ei ole ka olemasolev süsteem sugugi täiuslik. Järgnevalt mõned mõtted sellest, kuidas KISI tugisüsteem lähiajal areneda võiks.

Üldkoolitused ja uute arenduste koolitused

Tõenäoliselt ei teki enam olukorda, kus koolitatakse

kõiki kohtutöötajaid koos. Kindlasti hakkavad koolitused toimuma eraldi kantseleitöötajatele ja ülejäänud kohtutöötajatele.

Uute osade koolitamise põhiraskus jääb kohtute koolitusspetsialistidele. Selliste koolituste sagedus sõltub ennekõike sellest, kui tihti hakkab KISI liisanduma uusi ja mahukaid osi. Arendusmeeskonna lootus on, et suuri uuendusi ei tule tihedamalt kui kord kvartalis.

Lisaks uute osade koolitustele loodame vähemalt igakuiselt pakkuda ka nn. üldkoolitusi, mis on mõeldud ennekõike uutele töötajatele või neile, kes on senistest masskoolitustest välja jäänud.

Tugiisikute süsteem

Eelmise aasta lõpus toimunud masskoolituse viisid läbi 22 kohtute osakonna poolt koolitatud testijat/koolitajat. Kasutusel olnud süsteem õigustas ennast täielikult, kuid koolitajate territoriaalset paiknemist arvestades on ikkagi veel nii mõndagi vaja ära teha.

Ettevalmistatud koolitajatest kaks on tänaseks asunud tööle kohtunikena ja mõned ka ametist lahkunud, seetõttu vajab koolitajate ja tugiisikute süsteem tungivalt täiendust.

Näiteks on hetkel kõikide Tallinnas asuvate kohtu-

majade peale neli koolitatud spetsialisti, kes võiksid läbi viia koolitusi või kasutajaid kohapeal nõustada. Seda on selgelt vähe; mõnedes kohtumajades (Haapsalu, Põlva, Rapla, Paide ja Rakvere) pole hetkel ühtegi KISI süvitsi tundvat spetsialisti.

Märtsis, seega juba lähiajal plaanime alustada uue KIS testijate/koolitajate/tugiisikute kursusega, mis peaks lahendama nimetatud probleemid.

Ideaalne oleks, kui igas väiksemas kohtumajas oleks vähemalt üks spetsialist ning suuremates kohtumajades üks spetsialist 20-40 kohtutöötaja kohta.

Koolitajate/testijate tasustamise põhimõtted ja nende eneste koolituse kava on hetkel väljatöötamisel, kuid igal juhul võib juba praegu öelda, et huvilistel tasub silmad-kõrvad selles osas lahti hoida.

Tulevaste koolitajate leidmiseks loodame konkursi kohtutöötajatele välja kuulutada veel veebruarikuus.

Karl Laas

kohtuhaldustalituse

analüütik

KISI EDUKA
RAKENDAMISE
ÜKS TAGATISI
OLI LISAKS
KOOLITUSELE KA
KOHAPEALSETE
SPETSIALISTIDE
OLEMASOLU

Allar Jõks

KUNST OLLA KOHTUNIK

KOHTUNIK JA ÕIGUSKANTSLEER

Olles töötanud viis aastat väljaspool kohtusüsteemi, aga siiski selle kõrval, on mul tekkinud ja settinud mõtteid õigusemõistmisest, kohtust ja kohtunikust. Sulge haarama ajendas mind eelkõige soov läbi mõelda, kui palju on möödunud aastatega muutunud minu vaated kohtusüsteemile ja kohtunikuametile. Käesoleva kirjatööga soovingi neid kammitsemata arutlusi jagada.

Astudes ametisse, lubasin Riigikogus 25. veebruaril 2001: „Õiguskantsleri amet ja kohtunike huvide esindamine ei ole omavahel võrreldavad tegevused. Õiguskantsler ei ole ega saagi olema kohtunike või juristide huvide esindaja. Vastupidi, õiguskantsleri ülesandeks on olla ühiskonna kaitsjaks õigussüsteemi puudujääkide vastu.”

Kas uus amet ja vaatenurk on minu arusaamu õigusemõistmise sõlmprobleemidest muutnud?

Mälu värskendamiseks lugesin aastatetaguseid Kohtunike Ühingu aastakoosolekute materjale. Selgus, et Eesti Kohtunike Ühingu aastakoosolekul 24. novembril 2000 hoiatasin: „Tekkimas on suurim vastasseis kohtunikonna ja valitsuskoalitsiooni vahel. Senine kogemus näitab, et kõik valitsuskoalit-

siooni poolt kavandatav võetakse piisava hääle enamusega vastu, arvestamata kohtunikonna arvamust. Siit tuleneb ka paradoks: mida suurem on koalitsiooni üleolek, ehk mida stabiilsem on parlament, seda suuremat ohtu kannab see endas õigusemõistmise sõltumatusel.“ Hinnates ohtu, mille toob Eesti riigi mainele kaasa Eesti Kohtunike Ühingu „appikarje” toetuse saamiseks Euroopa Kohtunike Ühingu poole, lisasin: „Kuid see on hind, mida tuleb maksta sõltumatu kohtuvõimu eest.”

Kas möödunud sündmustele tagasi vaadates tundub toonane olukord ikka veel nii draamaatiline? Kannalik lugeja leiab vastuse kirjatüki lõpust.

Õiguskantsleri ja õigusemõistmise kokkupuutepunkt

Kui jätta käsitlemata õiguskantsleri roll põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses, siis on minu kokkupuude õigusemõistmisega kahetine.

Esiteks on õiguskantsler kohtute seaduse § 40 lg 1 järgi kohtute haldamise nõukoja liige ja kohtute seaduse § 90 lg 2 p 2 kohaselt ainuke kohtusüsteemist väljapoole jääv isik,

kes saab algatada kohtuniku suhtes distsiplinaar-menetlust.

Kohtute haldamise nõukoda ja õiguskantsler

Kohtute seaduse § 41 sätestab kohtute haldamise nõukoja (edaspidi Nõukoda) pädevuse. Loetlemata kõiki pädevusi, võib kokkuvõtlikult öelda, et Nõukoda kooskõlastab mitmeid kohtuhalduse alaseid otsustusi.

Millisena näen õiguskantsleri rolli kohtute haldamise nõukojas?

- Avalike huvide sõltumatu esindaja.

Arvestades, et õiguskantslerile laekub märgataval hulgal kaebusi kohtute toimimise, seaduste kohaldamise ja kohtunike käitumise osas, on Nõukoda üks kohtadest, kus õiguskantsler sõltumatu avalike huvide esindajana saab kaasa rääkida õiguskaitse kättesaadavuse teemal. Nii näiteks võib kohtu tööpiirkonna, kohtumaja asukoha või kohtunike arvu määramine oluliselt mõjutada kohtuliku kaitse kättesaadavust.

- Täitevvõimu ja kohtuvõimu tasakaalustaja. Kui peaks aset leidma katsed läbi kohtuhalduse

KOHTUTE
HALDAMISE
NÕUKOJAS SAAB
ÕIGUSKANTSLEER
KAASA RÄÄKIDA
ÕIGUSKAITSE
KÄTTE-
SAADAVUSE
TEEMAL

mõjutada õigusemõistmise sõltumatust, siis näen õiguskantsleri rolli vastandlike huvide tasakaalustajana.

- Hea halduse tava ja seaduslikkuse jälgimine. Tulenevalt õiguskantsleri seadusest peab õiguskantsler jälgima hea halduse tava ja seaduslikkuse jälgimist. Nii näiteks on kohtuesimeeste nimetamiseks nõusoleku andmisel oluline, et kandidaadi kooskõlastamisel ja esitamisel oleks järgitud hea halduse tava. Mitmed möödunud sügisel toimunud kohtuesimeeste nimetamised oleks minu hinnangul võinud läbi viia läbipaistvalt ja korrektsemalt.

Kohtute infosüsteemi registriandmete koosseisu kehtestamisel on õiguskantsler kohustatud jälgima, et ei mindaks vastuolu isikuandmete kaitse seadusega. Kohtute kodukorra kehtestamisel tuleb jälgida et kodukorras ei otsustataks mitte menetsükli küsimusi.

- Infovahetus. Nõukoda, mis esindab kõigi kohtuastmete kohtunikke ja õigusemõistmisega vahetult kokkupuutuvaid advokaate ja prokuröre, on hea kohtutagasiside saamiseks erinevate seaduste, eelkõige menetlusseadustike toimimise kohta. Samas toimub infovahetus ka teistpidi: erinevate õiguskantsleri menetluste pinnalt on selgunud, et erinevad kohtud on ühte ja sama sätet kohaldanud erineval moel, kord isiku kasuks, kord

kahjuks. Omamata küll õigust sekkuda kohtute õigusemõistmisesse, olen pidanud vajalikuks edastada oma tähelepanekud kohtutele, eelkõige asjades, milles puudub edasikaebvõimalus.

Kohtute haldamine

Kohtute seadus on kehtinud kolm ja pool aastat, mistõttu on õige aeg küsida, kuidas kohtute haldamise praegune mudel toimib. Mäletatavasti oli kohtute haldamise nõukojade loomine kompromiss kahe teineteist välistava kohtuhaldusmudeli vahel.

Kohtunike Ühingu esimehena olin 2000. aasta 24. novembri üldkoosolekul resolootne: „...Eesti kohtusüsteemi haldamine olemasoleval kujul viib lõppkokkuvõttes kohtusüsteemi autoriteedi langemiseni. Tekib küsimus, kes vastutab kohtusüsteemi laitmatu toimimise eest. Justiitsministri viimases avalikus pöördumises asetab minister end kõrvalvaataja rolli. Kehtiva seaduse järgi ei vastuta ka Riigikohus kohtusüsteemi toimimise pärast. Nii hakkabki vastutus hajuma. Meie näeme väljapääsu kohtute haldamise ümberkujundamises.“

Küsimus kohtute haldamisest pole hetkel kõige aktuaalsem ja nii karme sõnuma kindlasti täna ei kasutaks.

Eesti kohtusüsteemi nõrgimaks küljeks pole kohtuhaldus. Enne olemasoleva

lammutamist tuleb selgeks teha, kas süsteemi on võimalik arendada/parendada. Siit tekibki järgmine küsimus: kas kohtute haldamise nõukoda mängib antud hetkel kohtute haldamisel juhtivat rolli?

Kolme aasta pikkune Nõukojas osalemise kogemus nii isiklikult kui läbi oma esindaja sunnib mind vastama eitavalt. Nõukoda ei tohiks kujuneda kohaks, kus Eesti tippjuristid ja Riigikogu liikmed tundide kaupa tegelevad kodukorra redigeerimise või sõnastamisega.

Lisaks seadusest tulenevate ülesannetele kooskõlastada erinevaid otsuseid peaks Nõukoda muutuma hoopis survegrupiks, mõttekojaks, -foorumiks, kus arutatakse olulisemate õigusemõistmise arengut puudutavate küsimuste üle. Nõukoda peaks ütleva justiitsministeeriumile, millises suunas kohtusüsteem areneva peaks, mitte vastupidi.

Kes on täna see, kes sõnastab kohtusüsteemi eesmärgid? Kes vastutab nende eesmärkide saavutamise eest? Milles see vastutus seisneb?

Võib-olla ma eksin, aga minu arvates on need küsimused ka praegu vastuse ta, nagu ka viie aasta eest. Seetõttu on ka kohtuhaldus minu jaoks tänases kontekstis eelkõige seotud vastutuse, vähem sõltumuse (sõltumatuse) küsimusega.

KOHTUTE
HALDAMISE
NÕUKODA PEAKS
MUUTUMA
MÕTTEKOJAKS

... algus lk 10

Kohtunike distsiplinaarvastutus

Kohtute seaduse alusel on õiguskantsleril ainukesena väljastpoolt kohtusüsteemi õigus alगतada distsiplinaarmenetlust kõigi kohtunike suhtes. Kuna kohtute sõltumatus määrab ära järelevalve piirid, püüan konkreetset kaebust menetledes sekkuda vaid siis kui kohtusüsteem ise enast puhastada ei suuda või ei taha. See tähendab, et kõigepealt soovitan pöörduda kohtuesimehe poole, või kasutada edasikaebe võimalust. Ja ainult siis, kui nimetatud võimalused on ammendatud, asun kaebust menetlema.

Millisena näen õiguskantsleri rolli kohtunike distsiplinaarmentluses?

- Kodanike ja kohtu vahelise usalduse taastaja. Väga paljudes vastustes kaebajatele on õiguskantsler pidanud selgitama, millest on tingitud kohtuasjade venimine. Nii näiteks oleme väga põhjalikult selgitanud, et Tallinna Linnakohtule 2005 aasta suvel laekunud 17 000 hagi avaldavad paratamatult mõju menetlustähtsadele.

- Õiguse selgitaja. Mitmetest avaldustest kumab läbi isikute teadmatus kohtumenetluse käigust, otsuseni jõudmise loogikast (sh teatud tõendi arvestamisest/arvestamata jätmisest). Eelneva loogiliseks

järelduseks on rahulolematumus nii protsessi kui ka resultaadi ehk otsusega. Ehk aitaks kaebuste arvu vähendada ka see, kui kohtunikud senisest enam selgitaksid ja põhjendaksid kohtus toimuvat võimalikult lihtsalt ja õigusteadmisteta isikule arusaadavalt.

- Õiguskantsler kui nutumüür. Väga mitmete kaebuste jaoks võimalik vastata lakooniliselt, et õiguserikkumist pole leitud, või et õigust mõistab üksnes kohus. Teisalt, arvestades õiguskantsleri institutsiooni loomise eesmärki, olen selgitanud avaldajale nii kohtute ja õiguskantsleri rolli kogu riigihalduses kui ka üksikuid kohtumenetluse instrumente (nt tõendite hindamine; mida ja miks Riigikohus üldse arutab; esmase õiguskaitse tähendus jpm). Nii ei saa õiguskantsler anda küll isiku lootustele ja ootustele vastavat vastust ja lahendit, kuid oma vastusega võib kaasa aidata otsuse mõistmisele ja leppimisele. Ouline aspekt on ka nõ arakuulamine ja "tegeliku" mure mõistmine, et avaldaja tunnetaks, et tema suhtes ei olda ükskõikne.

Eelnev ei tähenda, nagu seisneks minu töö ainult kohtunike õigustamises. Üks alगतatud distsiplinaarmentlus ja mitmed kaebused, mille puhul olen piirdunud kohtunikule tä-

helepanu juhtimisega puudustele, kinnitavad seda. Jäägu aga arutlused menetlustähtsade ja heast kohtuniku käitumise tavast järgmiseks koraks.

Lõpetuseks sobib Kohtunike Ühingu esimehena viis aastat tagasi öeldu: „Lahtiste silmadega ringi vaadates võime leida kohtunikke, kes ei käitu nende reeglite kohaselt. Tihti kaasneb eelnevaga veel seaduste grammatiline tõlgendamine ja mehhaaniline kohaldamine. Ja kui neid kohtunikke on ka väike protsent, siis väljapoole kujuneb pilt kohtunikonnast just selle osa järgi. Kohtusüsteemis kui korporatiivses ringis, kus kohtunikel on kerge puggeda kohtu sõltumatuse sildi taha ja avalikkuse kontrolli võimalused on piiratud, saavad eelkõige kohtunikud ise seista oma hea nime eest.

Tuleb murda kujunenud arvamus, et kohtuniku sõltumatus on isiklik privileeg õigustamiseks pealiskaudset ja laiska tegutsemist ning oma väikese mina maksmapanemist. Kohtuniku sõltumatuse tagatised pole kohtuniku, vaid ühiskonna jaoks..

Allar Jõks

Eesti Vabariigi

Õiguskantsler

EHK AITAKS
KAEBUSTE ARVU
VÄHENDADA SEE,
KUI
KOHTUNIKUD
SELGITAKSID JA
PÕHJENDAKSID
KOHTUS
TOIMUVAT
VÕIMALIKULT
LIHTSALT

HOSPITATSIOON SAKSAMAAL

Meie riigi seadusandluse väljakujunemisel on kahtlemata suurt osa etendanud Saksamaa, olgu see siis era- või avaliku õiguse valdkonnas. Samas on see ka mõistetav, et suurima rahvaarvuga riik Euroopas jagab oma positiivset kogemust.

Eesti Justiitsministeeriumil ja Saksamaal on aastatepikkune kogemus ja seda Saksamaal ekstra loodud institutsiooniga *Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit* (Saksa Rahvusvahelise Õigusala-se Koostöö Fond). Nagu nimigi ütleb, koordineerib antud fond rahvusvahelist õigusalast koostööd.

Koostöö ei piirdu ministeeriumi tasandil ainult õigusloomega, vaid puudutab ka advokaatidele, prokuröridele, notaritele ja kohtunikele mõeldud praktiliste kogemuste omandamist (hospitatsiooni) Saksamaal.

Osalesingi järjekordsel sellisel Eesti kohtunikele mõeldud hospitatsioonil Saksamaal 13. novembrist 03 detsembrini 2005, ja kriminaalasju lahendavatest kohtunikest millegipärast üksinda, kuigi fond pakkus stipendiumi osalemiseks kahele kohtunikele.

Hospitatsioonil osales kohtunikke ja prokuröre kõikidest 2004. aastal EL-ga ühinenud riikidest, lisaks Bulgaariast, Rumeeniast ja Horvaatiast.

Alguses toimusid sissejuhatavad loengud Bonnis ja seejärel juba ligi kahe nädalane tutvumine Bremeni kohaliku *Landgerichti*-ga (meie mõistes teise astme kohus, mis on paljudes asjades ka esimese astme kohtuks).

Bremen on ilmselt kõigile teada ja tuttav Bremeni linna moosekantide kaudu.

Tegemist on ka kõige väiksema liidumaaga Saksamaal (rahvaarv 0,663 miljonit). Olgu seejuures öeldud, et sellise rahvaarvu juures on neil vanglates ca 730-750 vangi.

Iseloomustuseks veel niipalju, et Bremeni liidumaad juhivad sotsiaaldemokraatlik valitsus. Juba aastaid on Bremen sisuliselt makseraskustes, kulutades 4 miljardit eurot ja teenides veidi üle 3 miljardi. Puuduolev defitsiit kaetakse teiste liidumaade arvelt. Võib järeldada, et SKP jaguneb seal riigis üsna ebaühtlaselt.

Minu võõrustaja kohtunik Walther Ulrich Erwesi poolt koostatud programm oli ääretult sisutihe, alustades meie mõistes justiitsministeeriumi kantslerist, peaprokurörist, kohtute presidentidest jne.

Minul ja Läti kolleegil õnnestus ära käia kohtuekspertiisi- ja ballistikalaboris, külastada üle 120 aasta vanust vanglat ja Bremeni lennujaama ning tutvuda sealsete turva- ja jälgimissüsteemidega.

Ajaloo huvilistele infoks veel niipalju, et Bremeni lennujaamast sai alguse esimene lend üle Atlandi (12.04.1928 Junkers W 33 L tüüpi lennukil).

Bremeni oluliseks prioriteediks on viimastel aastatel suurenenud, läbi üliliberaalse Hollandi kulgeva narkokaubanduste ohjamine.

Valdavalt tegelevad narkootikumidega just töötud välismaalased ja nende kinnipidamisega kaasnevad tohutud tõlkeraskused.

Bremeni politseišefile polnud tundmatud ka Eestist pärit kurjategijad (eelkõige palju kõmu tekitanud pangaröövlid).

Kokkuvõtteks võib öelda, et selline paarinädalane viibimine teises keskkonnas on ääretult vajalik.

HOSPITATSIOONIL
OSALES
KOHTUNIKKE JA
PROKURÖRE
KÕIKIDEST 2004.
AASTAL EL-GA
ÜHINENUD
RIIKIDEST

Tegelikkuses on ka teistes Euroopa Liidu riikides sisuliselt samad probleemid, mis meilgi. Kontaktid välismaa kolleegidega annavad rahvusvahelise koostöö raames ideaalse võimaluse suhelda **otse** ja kogemuste vahetamine on alati vastastikku kasulik. Kui tutvustasin meie kri-

minaalmenetluse seadustikust tulenevaid lühi-, kokkulepe- ja käskmenetlust, avaldasid mitte ainult kohtunikust ja prokuröridest Saksa kolleegid, vaid ka kõrged politseiametnikud arvamust, et järgmise praktilise õppuse peaksime korraldama meie neile. Ja õigupoolest, miks ka

mitte! Euroopa ühiskodu turvalisus on meie kõigi eesmärk.

Andrus Miilaste

Tartu Maakohtu kohtunik

Külli Luha

2005. AASTA KOHTUSTATISTIKA

Ülevaade kohtute 2005. a menetlusstatistikast kohtulahendite registri ja I ja II astme kohtutest esitatud andmete alusel

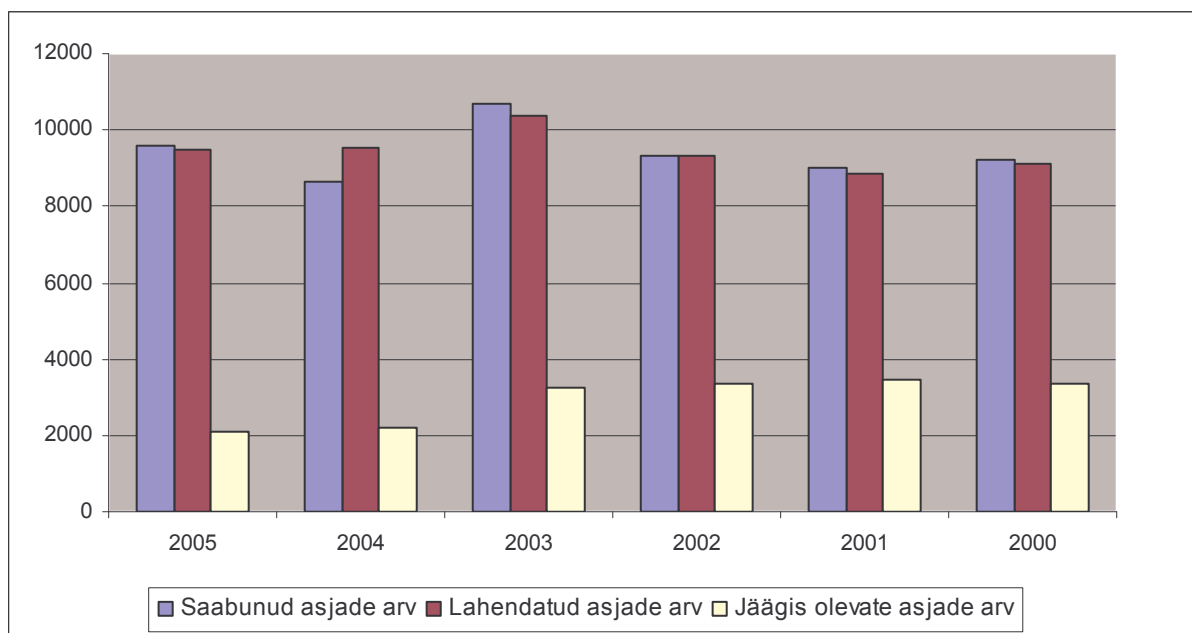
Kohtuaasta 2005 on arvu- desse paigutatud ja esmane ülevaade eelmisest aastast on samuti olemas.

Kokkuvõttega kriminaal-, tsiviil-, haldus- ja väärteomenetluste statistilistest arvnäitajatest on võimalik tutvuda ka Justiitsministeeriumi veebaadressil

<http://www.kohus.ee/10925>.

Alljärgnev on aga veelkordne tagasipilk eelmis- sesse aastasse eesmärgi- ga anda ka tegijatele en- dile aimu sellest, kui suur see töömaht tegelikult oli ja kuis kõik kiretutes ar- vudes välja paistab.

Arvestades, et käesoleva aastaga alanud tööpiirkon- dade reform on kasutusele võtnud termini *kohtumaja*, siis pakun siinkohal või- malust harjutamiseks, kasutades seda vastavate maa- ja linnakohtute tähis- tamiseks.

Joonis nr.1. Kriminaalasjade üldised menetlusandmed võrreldes varasemate aastatega (2000-2005)

I. Kriminaal- ja väärteomenetlus

Nagu näha jooniselt nr.1, saabus eelmisel aastal maakohtutele lahendamiseks 9609 kriminaalasja, mis võrreldes 2004. aastaga on 11,4% rohkem, kuid siiski vähem kui töörohkeimal 2003. aastal.

Võrreldes 2003–2005. a kohtutesse saabunud asjade arvu Politseiameti sama perioodi registreeritud ja avastatud kuritegevuse statistikaga, selgub, et 2004. a kohtutesse esitatud kriminaalasijade vähenemine ei ole seletatav mitte stabiliseerunud kuritegevusega (see kasvab kahjuks omasoodu edasi), vaid pigem siiski 1. juulil 2004 jõustunud KRMS-ga. Tundub, et uus KRMS peatas mõneks ajaks kriminaalasijade kohtumenetluseks ettevalmistamise tempo.

2005. a on aga politsei ja prokuratuur uue seadusega kohaneda jõudnud ja menetlenud asju taas endises tempos.

Kohtutele on see pooleaastane hingetõmbehetk kasulikult osutunud, sest lahendamata asiade jääk on viimastel aastatel vähenenud (võrreldes 2003. aastaga 36,1%).

Jätkates lahendamata asiade teemadel, selgub, et nn *vanu asju* e. kriminaalasi, mis on kohtutesse saabunud enam kui kaks aastat tagasi ehk enne 1. jaanuari 2003. a, oli kohtute menetluses veel eelmise aasta lõpuks 9,3% lahendamata asiade koguarvust. Nendest ligikaudu paarisajast kriminaaltoimikust 81,5%

ootavad lahendamist Viru Maakohtu Narva ja Kohtla-Järve kohtumajades, Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas ning Harju Maakohtu Liivalaia kohtumajas.

Eelmisel aastal jäi igal ainult kriminaalasi lahendamal kohtunikul lahendamata keskmiselt 44,0 kriminaalasi.

Maakohtutes lahendati eelmisel aastal 9501 kriminaalasi, millest 83,3% lahendati lihtsustatud menetluses. Äärmiselt suur oli lihtsustatud menetluse osakaal Tartu Maakohtu Jõgeva ja Võru kohtumajades (ca 93% lahendatud kriminaalasiadest) ning Pärnu Maakohtu Haapsalu ja Kuressaare kohtumajades (ca 94% lahendatud asiadest).

Iga ainult kriminaalasi lahendav kohtunik lahendas eelmisel aastal keskmiselt 200,0 kriminaalasi e ühe kriminaalasi igal tööpäeval.

Võrreldes 2004. aastaga lühenes eelmisel aastal keskmine kriminaalmenetlusprotsess 23,4 päeva võrra, mis on seletatav lihtsustatud menetluse suure osakaaluga. 2005. a oli keskmine menetluspäevade arv I astme kohtus 91,7päeva. Pikimad protsessid on Viru Maakohtu Narva (246,0 päeva) ja Kohtla-Järve (186,0 päeva) kohtumajades. Keskmine menetlusaeg ületas 100 päeva veel ka Harju Maakohtus tervikuna (Tartu mnt kohtumajas

104,0 ja Liivalaia kohtumajas 135,7 päeva) ja Tartu Maakohtu Tartu kohtumajas (161,0päeva) ning üllatuslikult ka Pärnu Maakohtu Paide kohtumajas (107,3 päeva).

Põhilised kriminaalasiade liigid, mis kohtutes lahendada, olid varavastased kuriteod (ca 50%), isikuvastased kuriteod (ca 10%), avaliku korra vastased kuriteod (ca 8%). Mõnevõrra suurenes majandusalaste kuritegude ja rahvatervise vastu suunatud kuritegude osakaal.

Kui maakohtutesse saabunud kriminaalasiade hulk eelmisel aastal kasvas, siis ringkonnakohtutesse edasikaevatud lahendite hulk on viimastel aastatel järkjärgult vähenenud. Võrreldes 2004. a vähenes apelleeritavate lahendite maht 13,9% ja võrreldes 2003. aastaga on asiade maht vähenenud 26,8% võrra. Üle poole, täpsemalt 60,7% edasikaevatud asiadest laekus Tallinna Ringkonnakohtu menetlusse.

Apellatsioon- ja määruskaebuste läbivaatamise tulemused kohturingkonniti on järgmised:

Suurim täielikult tühistatud lahendite osakaal oli Tallinna Ringkonnakohtus, kus 54,8% I astme lahenditest tühistati täielikult, samas Tartu Ringkonnakohtus tühistati täielikult 4,5% maakohtute lahenditest ning Viru Ringkonnakohtus tühistati täielikult 18,9% piirkonna I astme kohtulahenditest.

LAHENDAMATA
ASJADE JÄÄK ON
VIIMASTEL
AASTATEL
VÄHENENUD

VÄÄRTEO-
KAEBUSTE
OSAKAAL ON
KASVANUD

Tartu Ringkonnakohus jätis jõusse 92,3% piirkonna edasikaevatud I astme lahenditest. Tallinna piirkonnas jäi jõusse 39,4% asjadest ning Viru ringkonnas jäi I astme lahend muutmata 48,8% ulatuses.

Kui esimese astme kriminaalprotsessid lühenesid märgatavalt (ca 20 päeva), siis keskmised kriminaalmenetlused apellatsioonikohtus pikenesid samavõrra (keskmine menetluspäevade arv 70,3 päeva).

Eelmisel aastal kohtutesse saabunud väärteoasjade hulk oli viimaste aastate väikseim. Võrreldes 2004. a vähenes see 9,9% võrra. Võrreldes saabunud asjade arvu aastaga 2001 on kohtutesse esitatud 51,9% vähem väärteoasju.

Nagu näha jooniselt nr 2, on muutunud ka väärteoasjade iseloom. Oluliselt on vähenenud esmakordselt kohtu-

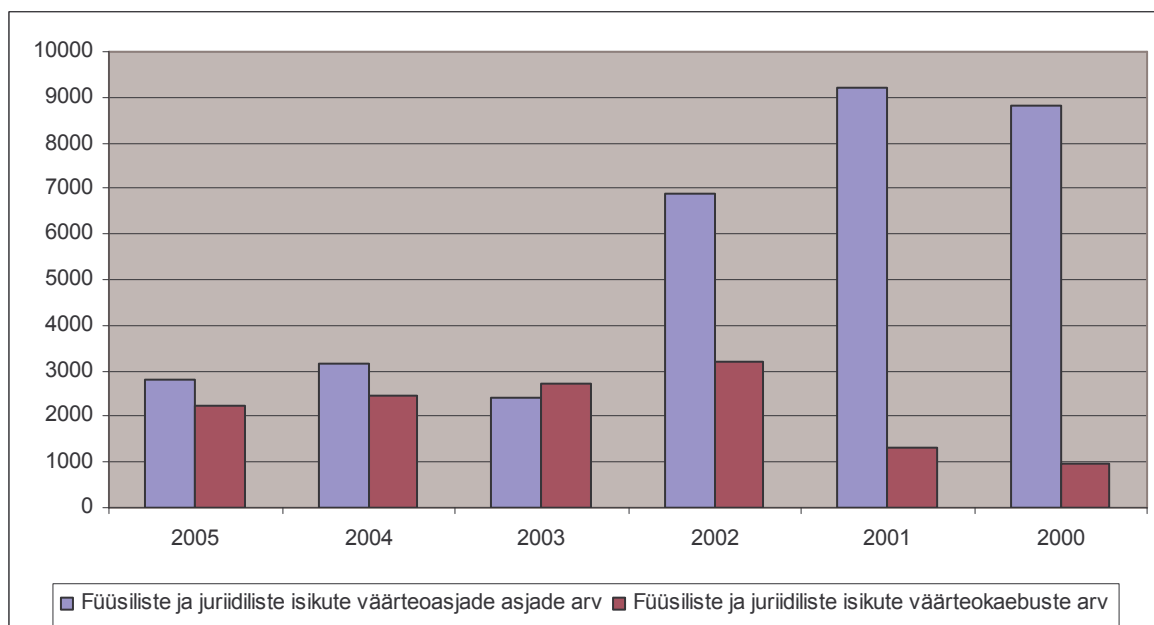
tesse saabunud väärteoasjade osakaal, samas on kasvanud väärteokaebuste osakaal. Sellest tulenevalt on pikenenud ka keskmine menetluspäevade arv, mis eelmisel aastal oli 67,1 päeva. Esimese astme kohtunikud lahendasid eelmisel aastal kokku 5044 väärteoasja ja väärteokaebust, keskmiselt lahendas iga väärteoasju lahendav kohtunik 183,3 füüsilise isiku asja ning 3,6 juriidilise isiku asja 2005. aasta lõpuks lahendamata jäi 1161 väärteomenetlust.

Ringkonnakohtutesse esitati apellatsioon- või määruskaebus 298 kohtulahendi peale, nendest valdav enamus (86,1%) Tallinna Ringkonnakohtusse. Väärteomenetluse läbivaatamine kulus ringkonnakohtutes aega keskmiselt 26,7 päeva.

II. Tsiivilkohtumenetlus

Kõikidest menetlusliikidest enim kasvas lahendamist nõudvate tsiivilasjade arv. Eelmisel aastal saabus esimese astme kohtutele lahendamiseks 45803 tsiivilasja ehk 81,0% rohkem kui 2004. aastal. Nagu näha jooniselt nr. 3, kasvatas Võlaõigusseadusest tulenev väikenõuete aegumise tähtaeg kohtute töökoormuse viimaste aastate rekordilisemaks. Üle poole saabunud asjadest on menetluses Harju Maakohtu Kentmanni kohtumajas. Keskmiselt saabus iga ainult tsiivilasju lahendava kohtuniku menetlusse 631,8 lahendamist ootavat tsiivilasja.

Nagu näha juba nimetatud jooniselt, kasvas, vaatamata oluliselt rohkem lahendatud tsiivilas-

Joonis nr.2 Kohtute menetluses olnud füüsiliste ja juriidiliste isikute väärteoasjade arv võrreldes varasemate aastatega (2000 – 2005)

jade hulgale, ikkagi aasta lõpuks lahendamata jäänud asjade hulk. 31.12.2005.a seisuga jäi lahendamata 19745 tsiviilasja. *Vanad kohtuasjad*, st asjad, mis linna- või maakohtutesse esitati juba enne 1. jaanuari 2002 (st enam kui kolm aastat tagasi), moodustavad 1,7% eelmise aasta lõpuks lahendamata asjadest. Nendest ligikaudu 400 lahendamata asjast 72,2% ootavad oma järjekorda Viru Maakohtu Narva kohtumajas ja Harju Maakohtu Kentmanni kohtumajas.

Viimastel aastatel on esimese astme kohtunikud lahendanud aastas 22000 – 23000 tsiviilasja. Eelmisel aastal lahendati kolmandiku võrra rohkem tsiviilasju – 33873 menetluses olnud tsiviilasja. Iga ainult tsiviilasju lahendav kohtunik lahendas eelmisel aastal

keskmiselt 467,2 tsiviilasja e 2,3 tsiviilasja igal tööpäeval.

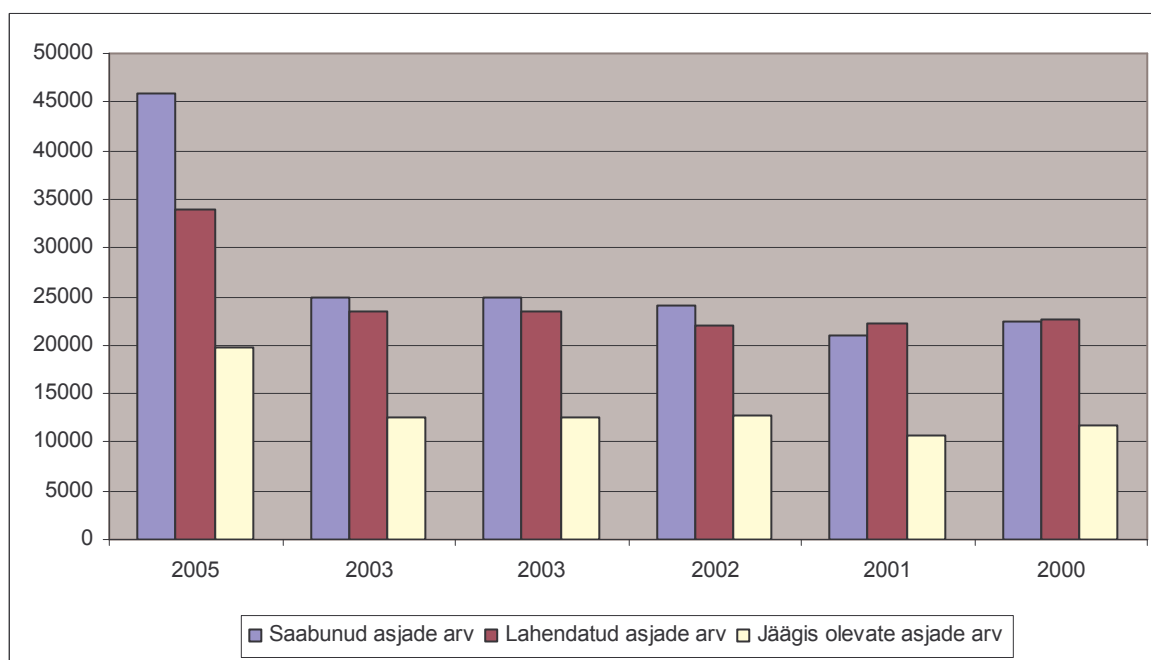
Tõenäoliselt eelmise aasta nõuete iseloomust tulenevalt on tagaseljaotsusega lahendatud asjade osakaal kasvanud 10,1% võrra. Vabariigis tervikuna langetati 14010 tagaseljaotsust, mis on 41,4% kohtulahendite koguarvust. Tagaseljaotsuste osakaal kesvas eelmisel aastal igas maakohtus. Kahjuks ei võimalda meie praegune olukord kohtustatistikat analüüsida sellisel tasemel, et saaks öelda, kui suur täpselt on nende asjade osakaal, milles menetlus taastatakse ning mis uuesti lahendada tuleb.

Tsiviilprotsessi keskmine pikkus esimese astme kohtus oli eelmisel aastal 159,8 päeva, mis võrreldes 2004.a keskmise menet-

lusajaga on lühenenud 8,6 päeva võrra. Pikimad tsiviilprotsessid on Viru Maakohtu Narva ja Jõhvi kohtumajades (vastavalt 384,6 ja 217,4 päeva) ning Harju Maakohtus tervikuna, Tartu mnt kohtumajas 238,6 ja Kentmanni kohtumajas 211,0 päeva. Võrdluseks: samades kohtutes olid ka 2004. aastal pikimad tsiviilprotsessid. Ainult Jõhvi kohtumajas on tsiviilprotsesside keskmine pikkus lühenenud ca kahe kuu võrra. Ainsana saavad pooled oma vaidlusele lahendi keskmiselt alla 100 päevaga veel vaid Pärnu Maakohtu Rapla kohtumajas.

5,8% võrra kasvas eelmisel aastal nende kohtulahendite hulk, mis ringkonnakohtutesse edasi kaevati, st kolmele ringkonnakohtule kokku saabus läbivaatamiseks 2541 apellatsioon- või määruskaebust. Tallinna Ring-

VEEL VAID
RAPLA
KOHTUMAJAS
SAAB
TSIVIILVAIDLUS
LAHENDI 3 KUU
JOOKSUL

Joonis nr.3 Tsiviilasjade üldised menetlusandmed võrreldes varasemate aastatega (2000-2005)

ÜLE POOLE
KÕIKIDEST
HALDUSASJADEST
ESITATAKSE
TALLINNA
HALDUS-
KOHTULE

konnakohtusse saabus peaaegu kolmveerand lahendite koguarvust. Vaadeldes I astme lahendite kvaliteeti ringkonniti, selgub, et Tartu piirkonnas jääb esimese astme kohtulahend muutmata 66,1% edasikaevatud asjadest (Tallinna piirkonnas – 46,1% ja Viru piirkonnas 48,8% edasikaevatud asjadest). Enim on tühistatud kohtulahendeid Tallinna piirkonnas (40,4%), Tartu ja Viru Ringkonnakohtutes on samalaadsed näitajad vastavalt 21,8% ja 30,6% apellatsioonikohtusse esitatud asjade koguarvust.

Apellatsiooniaseme tsiviil-asjade keskmiseks pikkuseks eelmisel aastal oli 138 päeva, mis on võrreldes 2004. aastaga kasvanud ligikaudu ühe kalendrikuu võrra.

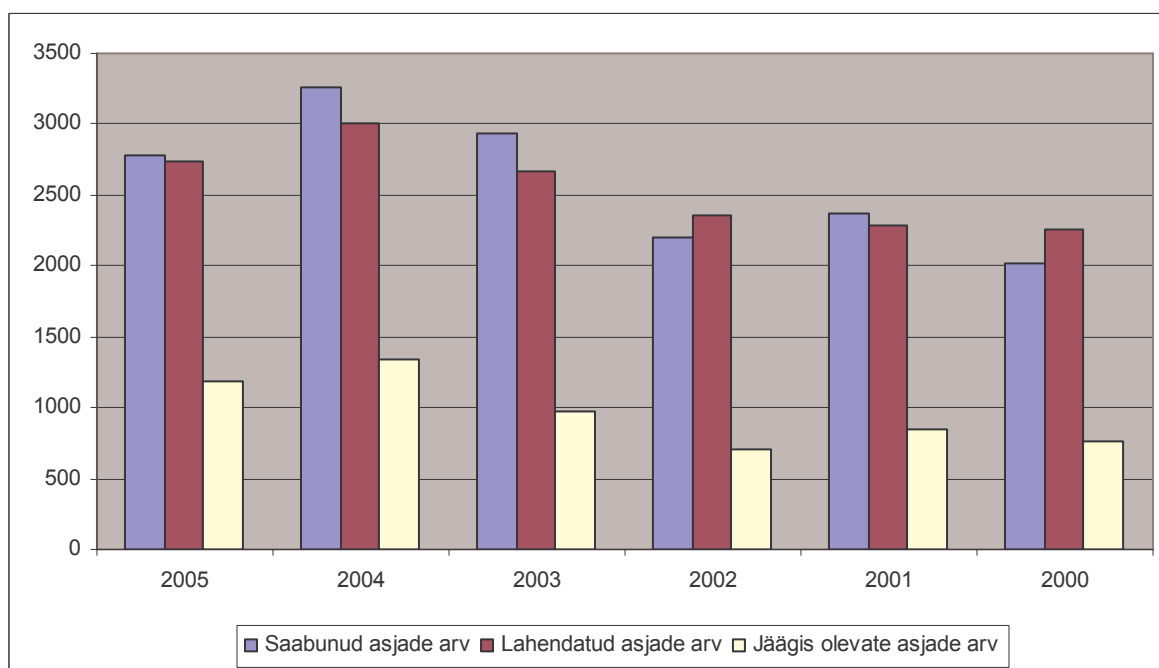
III. Halduskohtumenetlus

Jooniselt nr 4 on näha, et eelmisel aastal vähenesid kõik kolm põhilist statistilist näitajat. Saabunud haldusasjade arv kahanes võrreldes 2004. aastaga 14,8% võrra. Niisamuti vähenesid ka lahendatud ja lahendamata jäänud asjade statistilised arv näitajad.

Täpsetes arvudes väljendatuna oli kohtuaasta 2005 järgmine: neljale kohtumajale lahendamiseks saabus 2775 haldusasja, st iga statistilise halduskohtuniku menetlusse saabus 177,6 haldusasja. Üle poole ehk 59,8% asjadest esitati lahendamiseks halduskohtusse Tallinnas ning viiendik saabunud haldusasjade koguarvust esitati lahendamiseks halduskohtusse Tartus.

Peaaegu samaväärsel hulgal asju halduskohtunikud ka lahendasid, 2733 haldusasja ehk 69,7% menetluses olnud asjadest. Arvestades vakantseid ametikohti jms töötas eelmisel aastal esimeses kohtuastmes 23,2 nn *statistilist halduskohtuniku*, kes lahendasid keskmiselt 115,8 haldusasja ehk 1,1 haldusasja kahe päeva tööpäeva jooksul. Lahendamata jäi eelmise aasta lõpuks 1179 asja, mis on 12,3% vähem kui 2004. aastal.

Halduskohtureformist alates on haldusasjade põhiliste näitajate alusel äärmiselt keerukas esile tuua mingisugust trendi või prognoosida ühe või teise näitaja stabiliseerumist. Siinkohal soovin väga loota, et alanud kohtupiirkondade reform aitab kahandada lahendamata asjade arvu kiiren-

Joonis nr.4 Haldusasjade üldised menetlusandmed võrreldes varasemate aastatega (2000-2005)

datud tempos. Keskmine kohtumenetlus haldusasja lahendamisel kestab 203,8 päeva, pikim on keskmine menetlus Tallinnas – 298,0 päeva ja lühim Jõhvis: 105,6 päeva.

Tallinna ja Tartu ringkonnakohtutesse esitati apellatsioon- või määruskaebusi kokku 1060 haldusasjas, mis on 15,2% vähem kui 2004. aastal. 672 lahendit lisaks saabus Tallinna Ringkonnakohtule ning 364 Tartu Ringkonnakohtule. Kui Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegium jättis muutmata 51,5% I astme kohtulahenditest, siis Tartu piirkonnas oli I astme kohtulahendite kvaliteet kõrgem, muutmata jäi 72,2% I astme lahenditest.

Keskmine menetlusaeg ringkonnakohtus lühenes Tallinnas 334,5 päevalt

289,2 päevani, kuid pikes Tartus 79,3 päevalt 100,1 päevani.

IV. Personaalia

Lõpetuseks kokkuvõtlik arvuline ülevaade inimestest, kes kõikide nende tuhandete kohtuasjade menetlemisega päevast päeva tegelesid ja tegelevad.

I ja II astmes kokku on 226 kohtuniku ametikohta, nendest 153 on maakohtutes ja 27 halduskohtutes. Ringkonnakohtutes on 46 kohtuniku ametikohta. 2005. aastal oli kohtuametnike eelarveline standardametikohtade arv 1025,4, nendest õigusteenistuse ametikohtade arv (konsultandid ja istungisekretärid) oli 284,6, st igale kohtuniku ametikohale juriidilis-tehniliseks

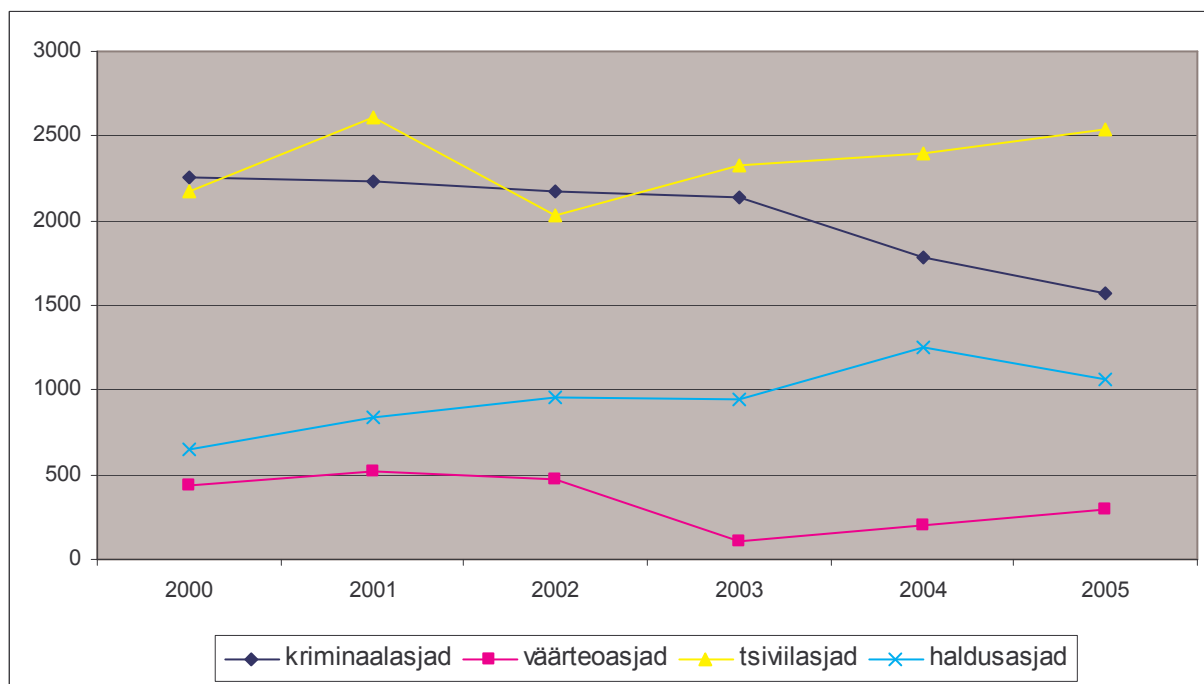
teenindamiseks oli loodud 1,3 konsultandi või istungisekretäri ametikohta.

Kohtunike ametistaaž eelmise aasta lõpuks oli valdavalt 9-14 aastat (55,5% eelnimetatud kohtunikkon-nast), kuni nelja-aastase ametistaažiga on 14,4% I ja II astme kohtunikest. Kolmandikul kohtuametnikest oli eelmise aasta lõpuks kohtus töötatud üle 5 aasta. Üle 15 aasta on kohtus töötanud umbes 3,5% ametnikest ning kuni 3 aastat kohtus töötamise staaži on umbes viiendikul ametnikkon-nast. 64,4% õigusteenistuse ametnikest oli kõrgem või kesk-eriharidus.

ÜHE
KOHTUNIKU
AMETIKOHA
KOHTA ON
LOODUD 1,3
EELARVELIST
KONSULTANDI
VÕI ISTUNGI-
SEKRETÄRI
AMETIKOHTA

Külli Luha

kohtuhaldustalituse referent

Joonis nr. 5. Ringkonnakohtutesse saabunud apellatsioon- ja määruskaebuste trend menetlusliikide kaupa aastatel 2000 – 2005

AMICUS CURIAE

EV JUSTIITSMINISTEERIUMI
KOHTUHALDUSTALITUSE
INFOLEHT

EV Justiitsministeerium
Kohtute osakond
Kohtuhaldustalitus
Tõnismägi 8
10119 Tallinn

Toimetaja: Age Värv
Tel: 680 3112
Faks: 680 3101
E-post: age.varv@just.ee

Kaastööd infolehele on oodatud
e-posti aadressil
age.varv@just.ee

**EESTI VABARIIGI
KOHTUD
INTERNETIS:
WWW.KOHUS.EE**

rakendunud on

KIS KASUTAJATUGI

Kui Su küsimus kõlab umbes nii:
Ma ei oska KISi kasutada!
Kuidas ma seda asja KISis teen?

**Siis helista telefonil 6 671 925
või kirjuta e-posti aadressil
it-abi@just.ee**

*Sisuline kasutajatugi vastab ainult KISi
kasutamist puudutavatele küsimustele,
muud arvutimured jätkuvalt IT-abisse.*

KOHTUHALDUSTALITUSE UUED TÖÖTAJAD

Nõunik Kadi Kanarbik

Alates 5. detsembrist 2005.a töötab kohtuhaldustalitus Kadi Kanarbik, kes asendab lapsehoolduspuhkusele jäänud Natalia Kambergi. Kadi tegeleb riigi esindamisega kohtus nii nagu ka Natalia. Kadi eelmine töökoht oli Riigiprokuratuuris, kus ta tegeles personalitööga. Tööst vabal ajal on Kadi peamiseks eesmärgiks juuraõpingute lõpetamine Tartu Ülikoolis.

Kadi telefon on 680 3109 ja e-post aadress kadi.kanarbik@just.ee.

Nõunik Kairit Kirsipuu

Jaanuarist töötab JM kohtuhaldustalitus Kairit Kirsipuu. Kairit on varem töötanud Tallinna Linnakohtus sekretäri ja konsultandina. Tallinna Linnakohtus osales Kairit ka Büroo pilootprojekti. Samuti oli Kairit üks KISi koollitajatest ja testijatest.

Kairiti peamiseks tööülesanneteks on kohtu sujuva töökorralduse tagamine ning selleks dokumendipõhjade ja uute töökorraldusruutide juurutamine. Näiteks osaleb Kairit hetkel aktiivselt maksekäsmenetluse dokumendipõhjade ja menetlusrutiinide väljatöötamisel. Kairit osaleb Justiitsministeeriumi esindajana ka kohtunike eksamikomisjonis.

Kairitiga saab ühendust telefonil 680 3108 ja e-posti aadressil kairit.kirsipuu@just.ee.

Koolitusspetsialist Jaana Sakh

Veebruari algusest töötab kohtuhaldustalitus Jaana Sakh. Jaana töötas varem Tallinna Linnakohtus konsultandi ja istungisekretärina ning on töötanud ka registriosakonnas. Samuti osales Jaana KISi koolitamisel ja testimisel. Jaana peamiseks tööülesanneteks on KISi koolituste ja kasutajatoe toimimise tagamine ning KISi täidetavuse jälgimine. Lisaks sellele on Jaana vastutav ka KIS kasutusjuhendi ja kõikide koolitustel kasutatavate abimaterjalide eest.

Jaanaga saab ühendust telefonil 680 3112 ja e-posti aadressil jaana.sakh@just.ee.

